

ARBEIDSMARKT

Actie tegen de werkweek als tredmolen

De werkende Nederland zit permanent gevangen in een 'hamsterwiel'. Cabaretier Jörgen Raymann en consultant Benito Doelwijt voeren campagne om de arbeidsmarkt opnieuw in te richten voor meer werkgeluk en een betere balans tussen werk en privé. Verandert er niets, dan implodeert het systeem, is hun boodschap. Wetenschappers zijn positief kritisch: mooi plan, maar begin met kleine, rationele stapjes.

→ **PAGINA 18**

Campagne tegen de werkweek als tredmolen

Een cabaretier en een consultant voeren actie tegen het 'hamsterwiel' waarin de werkende Nederlander permanent gevangen lijkt te zitten. Verandert er niets dan 'implodeert het systeem'.

Het loopwiel waarin werkend Nederland zich gevangen houdt, moet kapotgeslagen worden. Dat vinden komiek Jörgen Raymann en consultant Benito Doelwijt. Sinds anderhalf jaar reizen zij als duo door het land en spreken met politici, de top van het bedrijfsleven en de polder over de vraag: hoe moet de arbeidsmarkt worden heringericht zodat het werkgebruik groeit en de balans tussen werk en privé verbetert?

Dat werkend Nederland met een probleemkamp, staat voor de twee als een paal boven water: veel mensen kampen met burn-outverschijnselen, we leven ongezond en de filedruk neemt toe. Zelf worstelen zij ook met hun werk-privébalans. Raymann omschrijft het beeld: 'We staan met zijn allen om halfzeven op, racen naar school, gaan in de file staan, werken, staan om 12 uur in de file in de bedrijfskantine, staan om halfzes in de file op weg naar huis.' 's Avonds ploffen we op de bank en kunnen niks anders meer dan klagen. En de volgende dag doen we precies hetzelfde.' Als het aan de twee mannen ligt, wordt werk weer 'leuk'.

De zorgen van Doelwijt en Raymann worden breed gedeeld. Onder invloed van digitalisering en globalisering verandert werk snel. Wat is daarvan het effect op de werkende mens? Onderzoekers signaleren een kleine stijging van burn-outklachten, en weten niet goed waardoor dat komt.

SAMEN DINEREN

'Een minirevolutie is hard nodig', zegt Doelwijt, 'en wij richten ons daarbij op de volgende generatie.' Doelwijt, in het dagelijks leven partner bij consultancybureau Lenard & Lenard, weet zeker dat de jongeren van nu op een heel andere manier zullen gaan werken dan hun ouders. Hij en Raymann zien een werkplek voor zich waar werk en privé veel meer door elkaar lopen.

Een kantoor waar mensen veel autonomie hebben, vrijheid om hun werk zelf in te delen en waar ze graag werken aan hun eigen ontwikkeling. Waar bedrijven samen opvang regelen voor de kinderen. 'In plaats van een sigaretje roken op de stoep kun je dan even naar je kind gaan kijken', zo schildert Raymann het nieuwe kantoor.

En moet er 's avonds worden doorgewerkt?

Dan is er een bedrijfskeuken met een grote tafel waar collega's en familieleden samen kunnen dineren. 'Mensen hebben meer tijd nodig met elkaar', zegt Doelwijt. 'Kunstmatige intelligentie is mooi, maar je kunt niet alles leren aan een computer. De menselijkheid moet terug.'

Het doel is mensen op die manier een gelukkiger en voldaner gevoel te geven. Doelwijt: 'Als je dat bereikt, daalt het ziekteverzuim en gaat de productiviteit omhoog. Het is een businesscase met tanden!' 'We moeten collectief die *mindshift* maken', vult Raymann aan. 'Met z'n allen uit die comfortzone. Anders implodeert het systeem.'

MACHOMANNEN

Die verandering proberen Doelwijt en Raymann dus op gang te brengen, met behulp van interviews die gedeeld worden op YouTube bijvoorbeeld. Daarin worden BN'ers bevestigd over hun loopbaanplanning, valkuilen en natuurlijk de werk-privébalans. Zo vraagt het duo Shell-directeur Marjan van Loon of zij achteraf gezien niet toch haar meisjesdroom om verpleegster te worden had willen naleven (antwoord: 'Zowel thuis als bij Shell voel ik mij heel vaak verpleegster'), en presentator Jeroen Pauw hoeveel hij borrelt (antwoord: 'Elke dag').

Maar de 'machomannen' zoals zij zichzelf omschrijven, willen meer. Er wordt gesproken over een televisieprogramma, want, zegt Doelwijt: 'Door het erover te hebben, zullen steeds meer partijen zich aansluiten.'

Daarnaast willen de mannen de werkplek van de toekomst daadwerkelijk laten bouwen. Dat is tevens hun verdienmodel. Doelwijt: 'Het moet een hoogstandje worden van Nederlandse innovatie. Stel je voor dat we hier een formule ontwikkelen die geëxporteerd kan worden, dat zou geweldig zijn. Want het probleem speelt natuurlijk niet alleen in Nederland.'

Voor hulp bij de financiering en projectontwikkeling trok het duo vastgoedinvesteerder Fakton Capital aan als partner. Dat bedrijf draagt zorg voor de realisatie van het project. Het gebouw zal ontworpen worden door hr-professionals, onder begeleiding van architecten. Of daar ook echt een eettafel komt te staan waar de hele familie samen kan eten, moet in 2022 blijken. Dan hopen de mannen dat het gebouw een feit is.

'Kunstmatige intelligentie is mooi, maar een computer kun je niet alles leren. De menselijkheid moet terug'

Benito Doelwijt
consultant

'We staan met zijn allen om halfzeven op, gaan in de file staan, werken, en staan om halfzes in de file naar huis'

Jörgen Raymann
cabaretier

Wat zegt de wetenschap over het plan voor meer werkgebruik?

FLEX SCHEPT RUIMTE

'Het is een goed en goedkoop idee om flexibele werktijden te stimuleren', zegt Bert van Wee, hoogleraar transportbeleid aan de TU Delft. Als begin en einde van de werkdag niet meer aan strakke grenzen gebonden zijn, worden de wegen rustiger en is het effect vooral in de trein opvallend: die wordt aanzienlijk leger.

Daarnaast kan het aanmoedigen van alternatief vervoer veel opleveren. Van Wee: 'Het is niet makkelijk, maar als het je lukt meer mensen over te halen om met de fiets of e-bike te komen, levert dat alleen maar winst op. Minder files, minder uitstoot en een lager verzuim: mensen die fietsen, zijn minder vaak ziek.'

BIED MAATWERK

Wat dat is, goed werkgeverschap? Maatwerk. Dat

benadrukt Eva Knies, hoogleraar Strategisch Human Resource Management aan de Universiteit Utrecht: 'Deze heren pleiten voor meer autonomie, maar daar heeft niet iedereen evenveel behoefte aan.' Ontwikkelingsgericht bezig zijn, dát is volgens Knies belangrijk.

Om dat te bereiken is misschien geen revolutie nodig, maar eerder kennis van beleid en instrumenten die meestal al aanwezig zijn. Knies: 'Organisaties bieden vaak veel mogelijkheden aan waar mensen niets van weten. Opleidingsbudgetten en ook regelingen rond duurzame inzetbaarheid en taakrotatie. Aan leidinggevenden de taak hierover het gesprek te voeren.'

NEEM KLEINE STAPJES

'Er zijn veel burn-outklachten, maar er is geen crisis', zegt Christiaan Vinkers, psy-

chiat en onderzoeker aan het Amsterdam UMC. 'Dus als ze zeggen: we willen revolutie, zou ik zeggen: begin met kleine, rationele stapjes.' De oorzaak van die vernaaldijde burn-outklachten ligt bovendien niet alleen op de werkplek.

Er zijn volgens Vinkers veel vragen die onderzocht moeten worden: 'Hoe stel je vast waar het werkstressprobleem precies ligt? Betekent meer werkstress niet dat we te weinig ontspannen? Moeten we het niet in die hoek zoeken? In Nederland werken relatief veel mensen parttime, maar grosso modo zie je dat burn-outcijfers in andere landen vergelijkbaar zijn. Kortom: ik denk dat werk maar één van de stressfactoren is. Iets wat complex is, moet je niet te simpel maken.'

Vinkers vindt aandacht voor de klachten goed en

noemt het idee van de mannen sympathiek. 'Maar voordat je een revolutie ontketent, moet je eerst kijken of de oplossing die je verkondigt wel de oplossing is. Ik wil daar graag over meedenken.'

DE LEVENSKALENDER

Ruut Veenhoven is emeritus hoogleraar sociale condities in menselijk geluk aan de Erasmus Universiteit. Hij ziet twee ontwikkelingen: de arbeidstevredenheid ligt met 7,5 hoog, maar we raken ook opgebrand. Een oorzaak kan zijn dat werk steeds meer het karakter van sport krijgt: dat je niet alleen doet voor het geld, maar ook voor de voldoening die je eraan beleeft. Veenhoven: 'Als werk zo centraal staat in je leven, werk je al snel te hard — net als fanatieke sporters die een blessure oplopen.' Een ander probleem zit volgens

hem in 'de kalender van het leven'. De start van de carrière en gezinsuitbreiding zitten te dicht op elkaar, signaleert hij: 'Als je werk en leven beter met elkaar in balans wilt brengen, is het slim om eerder kinderen te krijgen. Óf om pas later tijd in je carrière te gaan steken.'

Veenhoven benadrukt bovendien, net als Vinkers, dat werk niet de enige oorzaak van problemen is. 'Levensvoldoening is de grootste voorspeller van productiviteit. De sleutel daartoe ligt grotendeels buiten de werkplek.' Investeren in een lifecoach voor het personeel werkt volgens hem dan ook beter dan het aanstellen van een chief happiness officer die het werkgebruik moet vergroten. 'Wie veel levensgeluk ervaart, wordt minder gauw ziek en functioneert beter. Zelfs als het minder leuk is op het werk.'

Jörgen Raymann en Benito Doelwijt

FOTO: ROGER CREMERS VOOR HET FINANCIELE DAGBLAD

Elifante toe Laer is redacteur carrière en arbeidsmarkt van Het Financieel Dagblad

In het kort

- Er is een revolutie nodig op het gebied van werk, vinden cabaretier Jörgen Raymann en consultant Benito Doelwijt.
- De nieuwe generatie wil niet meer meedraaien in de tredmolen waarin de werkende Nederlander gevangen zit, betogen zij.
- Wetenschappers reageren positief kritisch: mooi plan, maar begin met kleine, rationele stapjes.